

АНГЛIЦИЗМИ В НIМЕЦЬКIЙ МОВI: ПЛЮСИ ТА МIНУСИ

Бунтурі Ю. В., Полянська Т. В., Ніконов С. І., Лутай Н. В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»*

У статті досліджено функціональний аспект англiцизмiв у нiмецькiй мовi. Пропоноване дослідження зумовлене вагомою роллю англiцизмiв у збагаченнi словникового складу нiмецькoї мови та необхіднiстю теоретичного узагальнення системних змiн в межах лексичної системи нiмецькoї мови пiд впливом англiкомовних запозичень. Стаття має оглядовий характер та пропонує аналіз плюсiв та мiнусiв англiцизмiв, якi запозиченi з британського та американського варіантiв англiйської мови. До кола пропорованого наукового пошуку iнтегровано й питання систематизації англiцизмiв у нiмецькомовнiй картинi свiту.

Ключові слова: англiцизм, адаптація, iнтеграція, систематизація, функціональний аспект.

Bunturi Y. V., Polzanska T. V., Nikonov S. I., Lutay N. V. Anglicisms in the German language: advantages and disadvantages. *The research paper deals with the functional aspect of the Anglicisms in the composition of the German language. The proposed study is conditioned by the significant role of Anglicisms in enriching the vocabulary of the German language and the need for a theoretical generalization of systemic changes within the lexical system of the German language under the influence of English borrowings. The research paper is review in nature and offers an analysis of the advantages and disadvantages of Anglicisms borrowed from the British and American versions of the English language. The scope of the proposed scientific research also integrates the issue of systematization of Anglicisms in the German-language picture of the world. Modern Anglicisms quickly integrate into German, primarily because of the fact that, unlike the German lexemes, they practically do not change their form given by the fact that English is an analytic language. In this regard, the functional aspect of Anglicisms is characterized exclusively from a positive perspective and offers a whole range of advantages. The issue of the disadvantages of using English as part of the German language is mentioned, in our opinion, only in the context of the puristic linguistic tendencies. There are different ways to systematize English-language units as part of the German literary language. Most of the existing approaches are based on a traditional list of criteria: by lexical and semantic sign, by means of assimilation and borrowing. The expansion of the list of criteria for the systematization of Anglicisms in the modern German language allows capturing the maximum number of lexemes of the British and American versions of the English language as well as identifying and describing the trends of the dynamic sector of increasing the effective resources in the peripheral layers of the lexical system of the indicated language where the processes are characterized by considerable instability. Anglicisms are widely used in modern German in various spheres of life of the Germans. The leading way to integrate Anglicisms into German is undoubtedly the media. The distribution of the studied lexemes according to thematic and ideographic principle is promising in the focus of this problem range.*

Key words: Anglicism, adaptation, integration, systematization, functional aspect.

Постановка проблеми та обґрунтування актуальності її розгляду. Запозичення є природним процесом у контексті будь-якої мови. З огляду на це особливої уваги вимагають певні періоди в історії мови – насамперед щодо інтенсивності процесу запозичення іншомовних лексем. З другої половини ХХ століття в німецькій мові помітна інтенсивна інтеграція запозичень з англійської мови. Актуальність пропорованого аналізу визначається роллю англiцизмiв у збагаченнi словникового складу нiмецькoї мови та необхіднiстю теоретичного узагальнення системних змiн у межах лексичної системи нiмецькoї мови пiд впливом англiкомовних запозичень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Лексичний склад німецької мови наразі перебуває під стійким впливом англійської мови, що викликає неабияке зацікавлення німецьких лінгвістів. Серед найвідоміших дослідників варто згадати Р. Келлера, Р. Бергманна, Я. Г. Шнайдера, Х. Фатера, Ф. Штарка. Особливо перспективним є вивчення функціонального аспекту англiцизмiв у межах нiмецькомовнiй картини свiту. У процесі їх функціонування значний

науковий інтерес становить аналіз переваг та недоліків уживання англiцизмiв у нiмецькiй мовi.

Формулювання мети і завдань статті. **Об'єктом** дослідження є англiцизми, запозиченi з британського та американського варіантiв англiйської мови. **Предметом** дослідження – особливості функціонування англiцизмiв в нiмецькомовнiй картинi свiту.

Мета дослідження – огляд особливостей функціонування та адаптації англiцизмiв в нiмецькiй мовi. **Методичне підґрунтя** пропорованого дослідження базується на використанні таких методів та прийомів лінгвістичного аналізу, як лексико-семантичний аналіз, аналіз словникових дефініцій, синхронний та діахронічний методи. **Матеріалом** дослідження слугували німецькомовні лексикографічні джерела, серед яких визначальне місце посідає тлумачний словник видавництва Бібліографічного інституту DUDEN, інтернет-ресурси, дані англiйськомовних словників (етимологічних, тлумачних, синонімів, тезаурусів тощо).

Виклад основного матеріалу дослідження.

Сучасні англійцязми досить швидко інтегруються в німецьку мову. Основною причиною є те, що на відміну від німецьких лексем вони практично не змінюють своєї форми з огляду на належність англійської мови до аналітичних. Щодо цього функціональний аспект англійцязмів характеризується виключно з позитивного боку та пропонує цілу низку переваг для німецькомовної особи. Серед безумовних плюсів використання англійських лексем називають передусім інтернаціональний характер цих лексичних одиниць, що полегшує сприймання та розуміння представниками інших мовних середовищ [1, 301]. Сучасний світ разом з процесами глобалізації та інтенсифікації міжкультурного діалогу ставить мовців перед певними мовними нормами, адже англійська мова позиціонується як мова номер один у світі. Досить бодай процитувати Duden-Kalender 2018 року, у якому вже на першій сторінці подибуємо три англійцязми, які визначені як найбільш популярні та частотні в німецькій мові, незважаючи на те, що вони є відносно новими: *Grand Opening*, *Kick-off* та *Start-up*. У тому самому контексті знаходимо й таку довідкову інформацію: *Wir begrüßen Sie alle zu einem neuen Sprachjahr - und das gleich mit drei Anglizismen, die passend zum Thema Neustart längst Einzug in die deutsche Sprachwelt gehalten haben*. Отже, пропоновані три англійцязми, які відкривають 2018 рік в Німеччині, задають так званий лінгвістичний «імідж» досліджуваного видання [4, 3].

Питання мінусів уживання англійцязмів у складі німецької мови порушується, на нашу думку, лише в контексті пуристичних мовних тенденцій. Німецька мова є відомим борцем в царині цієї проблеми та виступає за привілейоване використання саме німецьких лексичних одиниць в німецькій мовній картині світу. Однак мовна практика свідчить про якісно інші результати. Англійцязми в складі німецької мови характеризуються високою частотністю вживання та популярністю використання в усіх сферах життєдіяльності німців [2, 22]. З огляду на такий стан речей істотного значення набуває завдання їх систематизації та детального опису, а не негативного оцінювання та констатації мінусів.

Існують різні способи систематизації англомовних одиниць у лексиці німецької літературної мови. Більшість із сучасних підходів спирається на традиційний перелік критеріїв: за лексико-семантичною ознакою, за способом асиміляції та запозичення [2, 25]. Однак ця критеріальна база не надає вичерпної інформації щодо відсоткової частки запозиченої англомовної лексики, що ставить перед дослідниками завдання розширення сфери охоплення запозичених одиниць залученням нових категорійних критеріїв. Складність типологізації лексики англомовного походження в німецькій літературній мові полягає в невмотивованості морфологічної та семантичної структури запозичених одиниць. За базовою, лексико-семантичною ознакою всі запозичення, зокрема й англійцязми, можна поділити на лексичні та семантичні. Лексичні запозичення англомовного походження, своєю чергою, розподіляються з огляду на морфологічну ознаку на лексемні та морфемні. Лексемні англомовні запозичення - це ті

англійцязми, які запозичено до складу німецької мови з цілним формативом та мінімальною дивергенцією. Щодо ступеня та способу асиміляції, останні поділяються на так звані онімечені, цінні та неасимільовані запозичення.

Онімечені (наприклад, за допомогою суфіксації) англійцязми не відрізняються від своєї вихідної форми за звучанням та структурою (наприклад: «*chatten*», «*shoppen*» [3]).

Що стосується неасимільованих англійцязмів, то варто зауважити, що спочатку вони, як правило, мало відомі носіям мови та експлікують відносно стійку вмотивованість до ситуації або предмета (наприклад: «*der große Kick-off*», «*das bekannte Start-up*» [3]).

Дублетні запозичення загалом та англони́ми як їхній підвид (*Detective - Detektiv*) зокрема є насамперед результатом так званого натуралістичного перекладу англомовної літератури, преси, кіно- та відеопродукції [5] (наприклад: «*Detective Dormer*» замість «*Detektiv Dormer*», «*Colonel Smith*» замість «*Oberst Smith*», «*Private Scott*» замість «*Soldat Scott*» тощо [3]).

Формальним фонетичним виразом асимільованих англійцязмів є так звані ксенізми, тобто слова та репліки англійською мовою, які інтегровані в німецьку мову з метою досягнення локального та спеціального колориту й реферовані до власномовного рівня мови-донора. Морфемні англомовні запозичення поділяються на інтернаціоналізми та часткові морфемні запозичення. Інтернаціоналізми (*hypersensitiv*, *kollateral*) [3] та їх різновид міжнародні терміни (*international*, *Prozessor*) [3] експлікують лексичні одиниці, що вживаються в ідентичній або схожій формі в декількох мовах. На відміну від інтернаціоналізмів міжнародні терміни обмежені сферою якоїсь визначеної комунікації, – наприклад, мовою науки чи політики. До часткових морфемних запозичень можна віднести суфіксоїди або елементи складних слів, що використовуються зі споконвічними елементами або словами німецької мови для їх спеціалізації шляхом словоскладання, наприклад: «*hotgelb*», «*Off-Beziehungen*» [3]. Англійцязми цієї підгрупи морфемних запозичень адаптуються також до гібридних утворень термінологічного характеру. Семантичні англомовні запозичення є перекладацькими кальками, які класифікують на формальні та смислові. Через формальне семантичне запозичення відбувається утворення нового слова або словосполучення в німецькій мові за прикладом англомовної одиниці-прототипу. Формальні кальки поділяються на покомпонентні та фрагментні. Покомпонентний спосіб калькування є найбільш поширеним та здійснюється за допомогою покомпонентного перекладу конкретних англомовних морфем (наприклад: «*lokales Netzwerk*» за аналогією з «*local network*»). Фрагментні кальки пропонують натомість схожі утворення без прямої лексичної схожості (наприклад: «*die Festplatte*» за аналогією з «*fixed disk*» [3]).

Характерною тенденцією для мовної ситуації в сучасній німецькій мові називають феномен так званого псевдозапозичення, який розуміють як використання слів та висловів, утворених з матеріалу

(американського варіанта) англійської мови, але відсутніх у ньому (щонайменше, в цьому значенні), або є не зрозумілим для більшості його носіїв. Так, на основі запозиченого англомовного матеріалу в німецькій мові утворилися одиниці «Handy», «Talkmaster», «Pullunder», «Twen», «Ego-Shooter», «Beamer», «Longseller», «Funsport» [3] тощо.

Серед запозичених форм відмінюваних дієслів англомовного походження можна навести *Partizip II*, який часто утворюється дієсловами, раніше перейнятими з американського варіанта англійської мови, за допомогою суфікса «-ed», порівн.: *geprinted, gescanned, gedownloaded* тощо [3].

Часто використаним є також так зване псевдоапострофування, яке полягає у використанні апострофа відповідно до традиції в мові-донорі, тобто не задля поділу одиниць у словоскладанні, а для поділу флексії та основи в генитиві: «*Schiller's Werke*», «*Mutter's Geheimnis*»; у множині для акронімів та одиниць без мотивувальної основи (запозичень й одиниць з невідомим походженням): «*CD's* « (акронім) , «*AGB's*» (акронім) , «*Auto's*» (запозичення) [3].

Належну увагу привертає також явище перезвучення певними одиницями, які є фонетичними варіантами того самого слова, що еволюціонували в системах різних мов та опинилися в різних фонетичних транскрипціях у складі сучасної німецької мови. Синхронно така варіантність має характер диглосії, тобто англомовні компоненти цих пар різняться від асимільованих раніше одиниць функціонально-стилістичною характеристикою. Влучним прикладом

слугує перший елемент пари варіантів «*Champion*» (фр.) – «*Champion*» (англ.) є застарілим [3].

Розширення переліку критеріїв систематизації англiцизмiв у складі сучасної нiмецької мови дає змогу охопити максимальну кількість лексем британського та американського варіантів англійської мови, а також виявити та описати тенденції динамічного сектора збільшення ефективних ресурсів в периферійних пластах лексичної системи зазначеної мови, де процеси характеризуються значною нестійкістю.

Висновки та перспективи подальших досліджень у цьому напрямі. Підсумовуючи результати пропонованого дослідження, варто зауважити, що англiцизми широко використовуються в сучасній нiмецькій мові в різних сферах життєдіяльності (взаємини, політика, економіка, мода тощо) та носіями різного віку (більш зрілого й більш молодого). Провідним шляхом інтеграції англiцизмiв в нiмецьку мову є, безперечно, засоби масової інформації. Частотність англомовних запозичень демонструє тенденцію до зростання, унаслідок чого збагачується і словниковий склад німецької мови. З іншого боку, активне використання англiцизмiв може сприяти частковій втраті німецької ідентичності. Однак варто підкреслити, що вживання англiцизмiв носіями нiмецької мови має переважно іміджевий характер та свідчить про високу популярність англійської мови на території ЄС.

Перспективним у фокусі цієї проблеми позиціонується розподіл досліджуваних лексем за тематико-ідеографічним принципом. Крім того, аналіз німецьких еквівалентів англійських запозичень пропонує досить цікаві лінгвістичні розвідки в контексті молодіжної лексики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лутай Н. В. Письмові навички при вивченні англійської мови як іноземної. Теоретичні перспективи / Н. В. Лутай, Т. П. Бесараб, В. Б. Коновалова // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологічна. – 2015. – Вип. 53. – С. 300–303.
2. Лутай Н. В. Творчі завдання на заняттях з вивчення англійської мови / Н. В. Лутай, Т. П. Бесараб // Міжкультурна комунікація: мова – культура – особистість : [матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції] // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологічна. – 2016. – № 62. – С. 203–206.
3. Burger H. Sprache der Massenmedien / Harald Burger. – Berlin; New York : Walter de Gruyter, 1990. – S. 41–62.
4. Burger H. Phraseologie. Eine Einführung am Beispiel des Deutschen / Harald Burger. – Berlin : Erich Schmidt Verlag, 2003. – S. 22–68.
5. Duden in zwölf Bänden. Das Herkunftswörterbuch. Etymologie der deutschen Sprache. 4., neubearbeitete Auflage. Dudenverlag. – Mannheim ; Leipzig ; Wien ; Zürich. – 2007. – B. 7. – 969 S.
6. Duden: Auf gut Deutsch. Rechtschreibung, Grammatik und Wortwahl einfach erklärt 2018. Mit Übungen. Dudenverlag – Dortmund ; Leipzig ; Wien ; Zürich. – 2017. – 969 S.
7. Ruppert W. Fahrrad, Auto, Fernsehschrank. Zur Kulturgeschichte der Alltagsdinge / Wolfgang Ruppert. – Frankfurt am Main : Fischer Taschenbuch Verlag GmbH, 1993. – 236 S.